

ዓሌትነትን አድልዎን እንታይ እዩ?

ዓሌትነት ማለት ሰባት ንሓደ ጉጅለ ሰባት ብሰንኪ ኣካላዊ መልክዖም (ሕብሪ ቆርቦቶም)፣ መበቆሎም ወይ ሃይማኖቶም ካብ ካልኣት ዝሓሹ ወይ ዝገደዱ ኢሎም ክኣምኑ ከለዉ እዩ። ዓሌትነት ኣብ መዓልታዊ ህይወት (ስራሕ፣ መንበሪ ገዛ፣ ጎረባብቲ ወዘተ) ይርከብ። ብዝተፈላለየ መልክዕ (ዝጎድኡ ቃላት፣ ጸርፊ፣ መጥቃዕቲ፣ ምግላል ወዘተ) ይግለጽ። ዓሌትነት ኣብ ሕብረተሰብናን ትካላትናን ሱር ዝሰደደ እዩ። ምስ ናይ ዘመናት ታሪኽና ዝተኣሳሰር እዩ። ምግላል ወዘተ) ይግለጽ። ዓሌትነት ኣብ ሕብረተሰብናን ትካላትናን ሱር ዝሰደደ እዩ። ምስ ናይ ዘመናት ታሪኽና ዝተኣሳሰር እዩ።

ዓሌትነት እንታይ እዩ?

ዓሌትነት ማለት ሰባት ንሓደ ጉጅለ ሰባት ብሰንኪ ኣካላዊ መልክዖም (ሕብሪ ቆርቦቶም)፣ መበቆሎም ወይ ሃይማኖቶም ካብ ካልኣት ዝሓሹ ወይ ዝገደዱ ኢሎም ክኣምኑ ከለዉ እዩ። ዓሌትነት ናይ ስልጣን ጉዳይ እዩ። ንዝተወሰኑ ጉጅለታት ሰባት ንምድኻምን ንካልኣት ድማ ንምድልዳል እዩ ዝጥቀም። ዓሌትነት ኣብ ብዙሕ መዳያት መዓልታዊ ህይወት ከም ስራሕ፣ መንበሪ ገዛ ኣብ ምርካብ፣ ወይ ምስ ጎረባብቲ ኣብ ዘሎ ርክብ ኣሎ። ዓሌትነት ብዙሕ መልክዕ ክህልዎ ይኽእል እዩ፡- ጸርፊ፣ መጥቃዕቲ፣ ከምኡ'ውን ምግላል። ዓሌትነት ኩሉ ግዜ ኮነ ኢልካ ወይ ብምፍላጥ ዝፍጸም ኣይኮነን። ኣብ ሕብረተሰብና፣ ትካላትን ማሕበራዊ ልምድታትናን ብዕምቆት ሱር ዝሰደደ እዩ። ንኣብነት፣ ጸረ ጸለምቲ ዓሌትነት ምስ ታሪኽና ምስ መግዛእትን ባርነትን ዝተኣሳሰር እዩ።

አድልዎ

አድልዎ ማለት ሓደ ሰብ ወይ ጉጅለ ሰባት ብሰንኪ ኣካላዊ መልክዖም (ሕብሪ ቆርቦቶም) መበቆሎም፣ ሃይማኖቶም፣ ጾታኦም፣ ጾታዊ ዝንባለኦም ወይ ስንክልናኦም ዘይፍትሓዊ ኣተሓሕዛ ምስ ዝግበረሎም እዩ። ዓሌታዊ ማለት ሓደ ሰብ ብሰንኪ ኣካላዊ መልክዑ (ሕብሪ ቆርቦቱ)፣ መበቆሎ ወይ ሃይማኖቱ ክጉዳእ ከሎ እዩ።

ዝተፈላለዩ ዓይነታት ዓሌትነት

- ኣብ መንጎ ሰባት ዘሎ ዓሌትነት (ወይ ኣብ መንጎ ሰባት ዝፍጠር ዓሌትነት)፡- እዚ ንኻልኡት ሰባት ብሰንኪ መበቆሎም ወይ ኣካላዊ መልክዖም (ሕብረ ቆርበት) ንዝፍጠር ጽልኢ ወይ ዕጽውን ኣዕናውን ኣተሓሳስባ የመልክት። እዚ ብዝጎድኡ ቃላት፡ ጸርፊ፣ ኣድልዎ ወይ ዓመጽ ክግለጽ ይኽእል።
- ባህላዊ ዓሌትነት፡- ዝተወሰኑ ባህልታት ብሰንኪ ዓሌታዊ ጽልዋታት ይዋረዱ ወይ ኣይክበሩን እዮም። ስተሪዮታይፕ ማለት « ኩሎም ኣፍሪቃውያን ወይ ኩሎም ኤስያውያን... » ኢልኩም ክትሓስቡ ከለኹም እዩ። ስተሪዮታይፕ ኣብ ፊልምታት፣ ስነ-ጥበብ ወይ ባህላዊ ውክልናታት ክድልድል ይኽእል።
- መዋቕራዊ ዓሌትነት (ወይ ዓሌትነት ኣብ ሕብረተሰባዊ መዋቕር)፡- እዚ ኣብ ሕግታትን ኣወዳድባን ሓደ ሕብረተሰብ ዓሌትነትን ዘይማዕረነትን ክህሉ ከሎ እዩ።

መብዛሕቲኡ ግዜ፣ ዋላ'ኳ ሓደ ሰብ ብቐጥታ እንተ ዘይሓሰበ፣ እዚ ናብ ኣድልዎ እዩ ዝመርሕ።

- ትካላዊ ዓሌትነት (ወይ ዓሌትነት ኣብ ውሽጢ ትካላት)፡- እዚ ኣብ ኣገደስቲ ትካላት ሕብረተሰብ፣ ከም ኣብያተ ትምህርቲ ወይ ኣብ ስራሕ ቦታ ዘይማዕርነትን ኣድልዎን ክህሉ ከሎ እዩ። ትካላዊ ዓሌትነት ኩሎ ግዜ ዝርእ ኣይኮነን። ሕቡእ እዩ። ካብ ደገ ዝርእ ነገር የለን፣ ኩሎ ነገር ንቡር እዩ ዝመስል።

ዝያዳ ሓበሬታ (ሊንክኣድራሻታት ብሮፕራት ቡለቲን)

www.bonjour-jura.ch/ti/racisme-et-discrimination/cest-quoi-le-racisme-et-la-discrimination